

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **M.**, so sídlom v B., zastúpeného Advokátskou kanceláriou P. spol. s.r.o., so sídlom v P., proti odporcom **1/ JUDr. K. R.** - správca konkurznej podstaty úpadcu M., so sídlom v K., **2/ Ing. P. M.** - správca konkurznej podstaty úpadcu I., zastúpeného Mgr. V. V., advokátom v H., o nariadenie predbežného opatrenia, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 3 C 59/2004, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 27. augusta 2009 sp.zn. 12 Co 46/2009, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Prešove z 27. augusta 2009 sp.zn. 12 Co 46/2009 a uznesenie Okresného súdu Prešov z 13. mája 2009 č.k. 3 C 59/2004-186 a vec vracia na ďalšie konanie Okresnému súde Prešov.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Prešov uznesením z 13. mája 2009 č.k. 3 C 59/2004- 186 nariadil predbežné opatrenie, ktorým zakázal JUDr. L. J., bývajúcemu v R. realizovať výkon záložného práva k zálohu na nehnuteľnostiach v k.ú. B. - objekt obchodného strediska súp. č. X., postaveného na parcele K. - zastavaná plocha o výmere X. m², parcele K. - zastavaná plocha o výmere X. m², parcele K. - ostatná plocha o výmere X. m², parcele K. - zastavaná plocha o výmere X. m², do právoplatného skončenia súdneho konania vedeného na tunajšom súde pod sp.zn.

3 C 59/04 (určenie neplatnosti záložnej zmluvy). V odôvodnení po citácii ustanovení § 102 ods. 1 O.s.p., § 76 ods. 1 písm. f/ O.s.p., ods. 2, 4 O.s.p. uviedol, že vzhľadom k uvedenému dospel k záveru, že navrhovateľ (žalobca) dostatočným dôvodom osvedčil dôvody na nariadenie predbežného opatrenia.

Krajský súd v Prešove uznesením z 27. augusta 2009 sp.zn. 12 Co 46/2009 na odvolanie JUDr. L. J. uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil. V plnom rozsahu sa stotožnil s poskytnutím dočasnej ochrany súdom prvého stupňa nariadením predbežného opatrenia, pretože prípadným výkonom záložného práva predajom nehnuteľností v dražbe môže dôjsť k zmene vlastníckych vzťahov a k nezvratnému stavu, keď navrhovateľ ako zapísaný vlastník predmetných nehnuteľností príde o tieto nehnuteľnosti v dôsledku dražby, aj keď vo veci samej zatiaľ rozhodnuté nebolo. Poukázal na to, že dôvodom na nariadenie predbežného opatrenia je potreba dočasnej úpravy pomerov účastníkov (§ 74 ods. 1 O.s.p.), kde navrhovateľ musí osvedčiť potrebu dočasnej úpravy pomerov účastníkov. Navrhovateľ v danej veci doložil oznámenie o začatí výkonu záložného práva z 24.4.2009 od záložného veriteľa JUDr. L. J.. Je nesporné, že tento chce realizovať svoje práva záložného veriteľa predajom založených nehnuteľností, ktoré sú predmetom konania. Súd prvého stupňa mohol nariadiť predbežné opatrenie aj vo vzťahu k tretej osobe, nie účastníkovi konania, pretože to možno od neho spravodlivo žiadať (§ 76 ods. 2 O.s.p.), keď je daný súvis medzi snahou tejto tretej osoby vykonať svoje záložné právo a konaním, či existuje záložné právo po odstúpení od kúpnej zmluvy. Do vyriešenia tohto sporu je možné ukladať aj tretej osobe, zatiaľ nie účastníkovi konania, povinnosť zdržať sa práva záložného veriteľa, ako o tom rozhodol súd prvého stupňa. Je tiež nesporné, že ak došlo k postupovaniu pohľadávok medzi záložnými veriteľmi a po podaných návrhoch na zámenu účastníkov na strane odporcov, súd prvého stupňa mal o týchto rozhodovať. Aj z tohto dôvodu bolo možné ukladať povinnosť JUDr. J., (ešte nie účastníkovi konania) ako záložnému veriteľovi. Podľa jeho názoru slovo realizácia je totožné s významom slova vykonať. Preto je povinnosť uložená predbežným opatrením zrozumiteľná a vykonateľná a JUDr. J. nesmie až do jeho zániku vykonávať práva záložného veriteľa (obmedzenie záložného veriteľa trvá do vydania rozhodnutia vo veci samej). Za nedôvodnú považoval námietku týkajúcu sa nedostatku odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa, pretože ak sa návrhu na nariadenie predbežného opatrenia v celom rozsahu vyhovie a súd sa stotožňuje so skutkovými a právnymi dôvodmi návrhu, skonštatuje to v odôvodnení a ďalšie dôvody nemusí uvádzať (§ 76 ods. 4 O.s.p.).

Proti tomuto uzneseniu krajského, ako aj prvostupňového súdu podal na podnet JUDr. L. J. mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol tieto rozhodnutia zmeniť a návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietnuť z dôvodu, že spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). To v tom, že nesprávne interpretovali ustanovenie § 102 O.s.p. v časti jeho slovného vyjadrenia ak treba dočasne upraviť pomery účastníkov, keď za správny považoval výklad, podľa ktorého potreba dočasnej úpravy pomerov účastníkov nie je daná v takom prípade, kedy navrhovateľ (predbežného opatrenia) uvádza v návrhu také skutkové dôvody, že z ich právneho posúdenia vyplýva, že návrh nie je dôvodný, čo je daný prípad. V prejednávanej veci ide o právne posúdenie skutkového stavu, kedy predávajúci previedol vlastnícke právo k nehnuteľnosti na kupujúceho a následne od zmluvy oprávnene odstúpil, respektíve o posúdenie účinkov odstúpenia od zmluvy na existenciu vecných práv tretích osôb k nehnuteľnosti, ak tieto vecné práva vznikli v časovom rozpätí medzi vkladom vlastníckeho práva v prospech kupujúceho a odstúpením od zmluvy. Uvedená otázka vyvolala a stále vyvoláva mimoriadnu pozornosť právnej vedy a aplikačnej praxe. Existuje názorová zhoda, že označené vecné práva tretích osôb nie sú odstúpením od zmluvy dotknuté. Odlišujú sa však interpretačné prístupy, ktoré možno rozdeliť do dvoch skupín. Prvý prístup pripisuje odstúpeniu od zmluvy obligačno-právne účinky. Zánik kúpnej zmluvy *ex tunc* nemá za následok *is po facto* aj zánik vlastníckeho práva kupujúceho. Účastníci zaniknutej zmluvy sú povinní vrátiť si prijaté plnenia podľa zásad o bezdôvodnom obohatení (§ 457 Občianskeho zákonníka). Predávajúci získa späť vlastnícke právo k nehnuteľnosti na základe dohody s kupujúcim, alebo, ak k pokonávke nedôjde, na základe žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia. Ide o reštitučnú žalobu o navrátenie do pôvodného právneho stavu. Výrok súdu na základe tejto žaloby má konštitutívny účinok. Ak kupujúci nehnuteľnosť previedol na tretiu osobu, alebo ak zriadil na nehnuteľnosti vecné právo v prospech tretej osoby, odstúpením predávajúceho od zmluvy nie sú práva tretej osoby dotknuté. V takom prípade sa pri žalobe predávajúceho o vydanie bezdôvodného obohatenia vychádza z toho, že naturálna reštitúcia nie je možná (§ 458 ods. 1 druhá veta Občianskeho zákonníka), resp. že nie je možná v plnom rozsahu. Predávajúci má potom nárok na peňažnú náhradu. Tento interpretačný prístup je ústavne konformným výkladom vychádzajúcim zo zásady právneho štátu (čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky), ktorej súčasťou je zásada ochrany nadobudnutých práv (*iura quaesita*). Druhý prístup preferuje výklad, podľa ktorého odstúpenie od zmluvy má účinky vecno-právne. Kúpna zmluva ako prevodný titul sa odstúpením zrušuje. Odstúpením od zmluvy sa preto so spätnou

účinnosťou (od začiatku) obnovuje vlastnícke právo predávajúceho. Túto interpretáciu si v prevažnej miere osvojila česká judikatúra. Neuralgickým bodom sa ale stal právny osud vecných práv tretích osôb nadobudnutých k nehnuteľnosti pred odstúpením od zmluvy. Práve poukazovaním na ústavnú zásadu právneho štátu, na zásadu ochrany nadobudnutých práv, na zásadu ochrany dobrej viery, na zásadu ústavno-konformného výkladu podústavných predpisov a ďalej na interpretačné zásady legality, legitimity a proporcionality pri zásahu štátu do nadobudnutého majetkového práva formované Európskym súdom pre ľudské práva, bol v českej doktríne a judikatúre ustálený výklad, podľa ktorého práva tretích osôb nemôžu byť odstúpením od zmluvy dotknuté. Možno preto uzavrieť, že tento druhý výkladový prístup pripisuje odstúpeniu od zmluvy vecno-právne účinky, avšak iba v rozsahu inter partes (medzi účastníkmi zmluvy). Z uvedeného vyplýva, že ak sa vykoná právne posúdenie tvrdení uvedených v návrhu (vo veci samej) a v návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, potom (bez ohľadu na zvolený interpretačný prístup k účinkom odstúpenia od zmluvy) záložné právo na nehnuteľnosti, ktoré vzniklo predtým, ako navrhovateľ od kúpnej zmluvy odstúpil, nie je účinkami odstúpenia od zmluvy dotknuté. Nie je preto dôvod považovať v návrhu uplatnený nárok za osvedčený do takej miery, že je daná potreba dočasnej úpravy pomerov účastníkov konania prostredníctvom predbežného opatrenia.

Navrhovateľ navrhol mimoriadne dovolanie ako nedôvodné zamietnuť, pretože iný právny názor generálneho prokurátora na vec samú, ako je právny názor účastníka konania, nemôže byť dôvodom zamietnutia návrhu na nariadenie predbežného opatrenia a zmeny rozhodnutí súdov nižších stupňov. Otázka riešenia predbežného opatrenia nie je otázkou riešenia veci samej- právneho základu veci samej. Či je tvrdený nárok dôvodný alebo nedôvodný, o tom bude rozhodnuté až v základnom konaní a rozhodnutie o predbežnom opatrení nie je konečnou, ale dočasnou úpravou. Preto považoval vstup generálneho prokurátora do občianskoprávneho konania, kde bolo rozhodnuté predbežným opatrením, za neprimeraný a spôsobilý narušiť i zásadu rovnosti účastníkov konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.) na základe podnetu osoby dotknutej rozhodnutím súdu (§ 243e ods. 1 a 2 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a 1 O.s.p.) preskúmal uznesenia súdov nižších stupňov v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. a § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že ich treba zrušiť.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. môže byť mimoriadne dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne právne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako boli v mimoriadnom dovolaní označené, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na posúdenie dovolacích dôvodov uvedených výslovne v mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky, ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide vždy vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. V dovolacom konaní vyšla najavo vada konania uvedená v § 237 písm. f/ O.s.p. spočívajúca v absencii riadneho odôvodnenia rozhodnutí súdov nižších stupňov.

Pod odňatím možnosti účastníka konať pred súdom treba rozumieť taký závadný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Požiadavky na odôvodnenie rozsudku podľa § 157 ods. 2 O.s.p., (súd uvedie čoho sa navrhovateľ - žalobca domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca - žalovaný, prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal, a akými úvahami

sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie dôkazy a ako vec právne posúdil, pričom dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé) sa použijú - až na stanovené výnimky - primerane i na odôvodnenie uznesení (§ 167 ods. 2 O.s.p.).

Právo účastníka a povinnosť súdu na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia vyplýva z potreby transparentnosti služby spravodlivosti, ktorá je podstatnou náležitosťou každého rozhodnutia súdu. Rozhodnutie musí uviesť presvedčivé a dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej konkrétnej veci.

V danej veci v priebehu konania, ktorého predmetom je určenie neplatnosti záložnej zmluvy, navrhovateľ podal návrh na nariadenie predbežného opatrenia v súlade s § 76 ods. 2 O.s.p. na zákaz realizácie výkonu záložného práva záložným veriteľom (JUDr. L. J.). Súd oboch nižších stupňov dospeli k záveru o dostatočnom osvedčení dôvodov pre jeho nariadenie.

Podľa § 102 ods. 1 O.s.p. ak treba po začatí konania dočasne upraviť pomery účastníkov alebo zabezpečiť dôkaz, pretože je obava, že neskôr to nebude možné vykonať alebo len s veľkými ťažkosťami, súd na návrh neodkladne nariadi predbežné opatrenie alebo zabezpečí dôkaz.

Podľa § 76 ods. 2 O.s.p. predbežným opatrením možno nariadiť povinnosť niekomu inému než účastníkovi len vtedy, ak to možno od neho spravodlivo žiadať.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, kedy možno predbežným opatrením uložiť povinnosť niekomu inému ako účastníkovi konania t.j. len vtedy, ak to možno od neho spravodlivo žiadať. V čase nariadenia predbežného opatrenia súdom prvého stupňa (13.5.2009) a ani v čase rozhodovania odvolacieho súdu (27.8.2009) JUDr. L. J. účastníkom konania nebol. Preto bolo potrebné starostlivo zvážiť a aj odôvodniť splnenie tejto zákonnej podmienky.

Pri nariaďovaní samotného predbežného opatrenia prevláda požiadavka rýchlosti nad požiadavkou úplnosti skutkových zistení a to z dôvodu, že nariadenie predbežného opatrenia má dočasný (predbežný charakter). Z toho dôvodu nie je síce potrebné zisťovať všetky tie skutočnosti, ktoré má mať súd zistené pred vydaním konečného rozhodnutia (vo veci samej), ale musia byť osvedčené okolnosti, z ktorých sa vyvodzuje opodstatnenosť

návrhu na toto dočasné opatrenie. Miera osvedčenia sa riadi danou situáciou, najmä naliehavosťou jej riešenia. Preukázanie alebo aspoň osvedčenie skutočností odôvodňujúcich nariadenie predbežného opatrenia sa posudzuje tak podľa obsahu návrhu, pripojených listín a skutkových okolností z nich vyplývajúcich, ale aj dôvodnosti návrhu z hľadiska právneho posúdenia veci. Účelom predbežného opatrenia je totiž rýchle a pružné riešenie tej situácie, ktorá vyžaduje okamžitý zásah súdu. Či v danej veci o takúto situáciu išlo a či boli dostatočne osvedčené okolnosti opodstatňujúce nariadenie predmetného predbežného opatrenia, osobitne či boli splnené zákonné predpoklady zakotvené v ustanovení § 102 ods. 1 O.s.p. t.j. či skutočne bolo po začatí konania potrebné dočasne upraviť pomery účastníkov, ako správne namietal generálny prokurátor Slovenskej republiky, nemožno z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu zistiť, z ktorého dôvodu je nepreskúmateľné. Preskúmateľné nie je ani rozhodnutie súdu prvého stupňa. Jeho odôvodnenie je zmätočné a neobsahuje ani konštatovanie v súlade s § 76 ods. 4 O.s.p.

Nedostatkom riadneho odôvodnenia svojich rozhodnutí porušili sudy nižších stupňov právo účastníkov a JUDr. L. J. na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), čím im odňali možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie odvolacieho súdu, ako aj rovnakou vadou postihnuté uznesenie súdu prvého stupňa, zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie okresnému súdu (§ 243b ods. 3 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. júla 2010

JUDr. Martin Vladik, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová